

Spotřebitelské právo

Řekne-li se „mezinárodní obchod“ vybaví si většina z nás především VÚ o mezinárodní koupi zboží. Tato úmluva se však dle čl. 2 nepoužije na koupi zboží kupovaného pro osobní potřebu, potřebu rodiny, nebo domácnosti, ledaže prodávající před uzavřením smlouvy nebo při jejím uzavírání nevěděl a ani neměl vědět, že zboží je kupováno k takovému účelu.

Nicméně koupě zboží spotřebitelem v jiném státě je beze sporu mezinárodním obchodem.

Ochrana spotřebitele a spotřebitelské právo je stále častěji zmiňováno v kontextu práva EU. A protože i dvě základní normy, kterými se budeme dnes zabývat, byly přijaty v rámci Evropského společenství, začneme právě u samotných Evropských Společenství.

Struktura přednášky bude následující:

1. Představení vývoje ochrany spotřebitele na úrovni ES. Zmínění pravomocí Společenství k vydávání norem pro ochranu spotřebitele
2. Římská úmluva
3. Bruselská úmluva

Představení vývoje ochrany spotřebitele na úrovni ES.

Zakládající smlouvy Evropských společenství původně se spotřebitelskou dimenzí vůbec nepočítaly. Spotřebitel nebyl předmětem zájmu ani cílem snažení tvůrců Společenství, a proto smlouva obsahuje pravidla pro výrobu, obchod, distribuci, ale nikoli pro spotřebu zboží. Spotřebitel byl od počátku vnímán jako pasivní předmět trhu. Vytvořením společného, respektive vnitřního trhu, se potřeba ochrany spotřebitele projevuje stále naléhavěji. Jedním z důvodů bylo vytvoření jednotných podmínek a odstranění překážek vnitřního trhu, kdy právě požadavek volného pohybu zboží vede k harmonizaci pravidel jednotlivých členských států týkajících se tvorby jednotného trhu a shodných podmínek na něm. Jiným hybným prostředkem je požadavek kvality života. V zájmu tohoto cíle je potřeba vytvořit standardní podmínky pro technickou, hygienickou a bezpečnostní ochranu spotřebitele.

V roce 1975 vytvořila Komise první Akční program k ochraně spotřebitele a sestavila **katalog práv spotřebitele** obsahující 5 základních práv spotřebitele:

- Právo na ochranu zdraví a bezpečnosti
- Právo na ochranu hospodářských zájmů
- Právo na náhradu utrpěné škody
- Právo na informace a vzdělání
- Právo na řádný proces

Tento katalog odráží závazek členských států a Společenství. Respektuje fakt, že jedním ze základních cílů výroby a hospodářských zájmů je uspokojování spotřebitele. Spotřebitel se však nachází ve slabším postavení, než strana nabízející zboží. Proto se mluví o nutnosti ochrany a podpory slabšího, kterým spotřebitel je.

Pravomoc Společenství:

V souladu s čl. 3/1 písm. t) SES patří příspěvek k posílení ochrany spotřebitele k jednomu z úkolů Společenství. Základním ustanovením věnujícím se ochraně spotřebitele je čl. 153 SES. Toto ustanovení je koncipováno podobně jako v oblasti kultury či ochrany životního prostředí – jedná se o tzv. předpis průřezového charakteru. To znamená, že při stanovení a provádění jiných politik Společenství, včetně přijímání a provádění opatření v těchto oblastech, je zapotřebí přihlížet k ochraně spotřebitele.

Čl. 153 SES:

(Maastrichtskou smlouvou zavedený)

1. K podpoře zájmů spotřebitelů a k zajištění vysoké úrovně ochrany spotřebitele přispívá Společenství k ochraně zdraví, bezpečnosti a hospodářských zájmů spotřebitelů, jakož i k podpoře jejich práva na informace, vzdělávání s práva sdružovat se k ochraně svých zájmů.
2. Požadavky vyplývající z ochrany spotřebitele budou brány v úvahu při vymezování a provádění jiných politik a činností Společenství.
3. Společenství přispívá k dosažení cílů uvedených v odstavci 1 prostřednictvím:
 - a) opatření přijatých podle čl. 95 v souvislosti s vytvářením vnitřního trhu;
 - b) opatření, která podporují, doplňují a sledují politiku členských států.
4. Rada postupem podle čl. 251 po konzultaci s Hospodářským a sociálním výborem přijímá opatření uvedená v odst. 3 písm. b).
5. Opatření přijatá podle odstavce 4 nebrání členskému státu zachovávat nebo zavádět přísnější ochranná opatření. Tato opatření musí být slučitelná s touto smlouvou. Jsou oznamována Komisi.

Zejména na základě odstavce 3-5 má Společenství relativně rozsáhlé pravomoci. Může vydávat opatření ve prospěch ochrany spotřebitele i v rámci harmonizace práva ve smyslu čl. 95. Při této činnosti musí dbát požadavku vysoké úrovně ochrany spotřebitele (čl. 95/3 SES).

Právo Evropských společenství však obsahuje i celou řadu dalších konkrétních pravomocí, které zmocňují Společenství k ochraně spotřebitele. (například v oblasti zemědělské politiky, v právu ochrany zdraví...) V **čl. 293 SES** se předvídá uzavření mezinárodních smluv k ochraně osob. Právě na základě tohoto ustanovení byla přijata Bruselská úmluva. Římská úmluva sice nebyla přijata s výslovným odkazem na toto ustanovení, ale přesto je považována za přirozené pokračování Bruselské úmluvy. Při jejím přijetí pak byl využit stejný postup jako při přijetí Bruselské úmluvy.

Z hlediska obsahu své činnosti disponuje Společenství jednak pravomocí k vydávání opatření obecného charakteru směřujících k harmonizaci vnitřního trhu podle čl. 95 (čl. 153/3 písm. a) SES) nebo k vydávání opatření doplňujících politiku členských států (čl. 153/3 písm. b) SES). V obou případech se opatření přijímají procesem dle čl. 251 SES a po konzultaci s hospodářským a sociálním výborem.

Společenství vydává v oblasti ochrany spotřebitele především směrnice, v některých případech i nařízení a mezinárodní úmluvy.

Čl. 153/5 SES obsahuje tzv. klauzuli posílené ochrany: nebrání tedy členským státům zachovávat či zavádět přísnější opatření na ochranu spotřebitele. Jedinou podmínkou takových opatření je jejich slučitelnost se Smlouvou. Na dodržování tohoto požadavku dohlíží Komise, kterou státy musí o vlastních vydaných opatřeních informovat. Posílená ochrana legitimuje mimo jiné státy k vydávání opatření odůvodněných důležitými požadavky ve smyslu čl. 30 SES nebo kategorických požadavků ve smyslu judikatury Cassis de Dijon.

Právě rozdílná úroveň ochrany spotřebitele v jednotlivých státech EU vede k nutnosti vytvořit soubor kolizních norem, které by jednotným způsobem určily právo rozhodné pro závazkové právní vztahy. Proto: Římská úmluva.

V rámci ochrany spotřebitele rozlišuje Evropské právo dvě základní linie (skupiny norem). Jsou to jednak normy určené na ochranu zdraví a bezpečnosti spotřebitele a jednak normy sloužící k ochraně hospodářských zájmů a informovanosti spotřebitele.

Ochrana zdraví a bezpečnosti: (ochrana před závadnými výrobky, ochrana spotřebitele před závadnými potravinami).

Ochrana hospodářských zájmů:

- Úprava cen,
- Informace a osvěta (právo spotřebitele na přiměřené informování bylo uznáno za „základní lidské právo“ C-362/88
- **Uzavírání smlouvy mezi nepřítomnými**, směrnice 97/7
- Elektronický podpis
- **Elektronický obchod**, směrnice 2000/31
- Ochrana proti **nekalým ustanovením** ve smlouvách, směrnice 93/13
- Úprava spotřebitelského úvěru

- **Ochrana spotřebitele proti podomnímu obchodu**, směrnice 85/577
- Ochrana turisty
- Ochrany spotřebitele jako příjemce finančních služeb na dálku
- Timesharing
- Odpovědnost za škodu způsobenou vadným výrobkem
- **Nařízení** Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 261/2004 (Pavlišák)

Zmínění úpravy v některých normách (dle příkladů)

Římská úmluva:

Historie přijetí?

Římská úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy obsahuje v čl. 5 speciální kolizní normy pro určité typy spotřebitelských smluv. Cílem těchto ustanovení je samozřejmě ochrana slabší strany smlouvy a to jednak nemožností vyloučit jistý minimální standard ochrany spotřebitele volbou jiného právního řádu (omezení čl. 3 ŘÚ) a jednak omezením čl. 4, tedy situace, kdy nebylo stranami zvoleno rozhodné právo a právem rozhodným by bylo právo, s nímž má smlouva nejužší spojení. Pro tuto situace obsahuje ŘÚ předpoklad státu nejužšího spojení – státu sídla spotřebitele.

- Volba práva uskutečněná podle čl. 3 ŘÚ nesmí zbavovat spotřebitele ochrany, kterou mu poskytují imperativní ustanovení práva země, v níž má obvyklé bydliště.
- V případě neexistence volby rozhodného práva dle čl. 3 se právem rozhodným stává právo země, v níž má spotřebitel obvyklé bydliště.

Základním problémem je vymezení smlouvy jako smlouvy spotřebitelské a tedy i vymezení pojmu „spotřebitel“. Při definování spotřebitele či spotřebitelské smlouvy je možné zohlednit následující skutečnosti:

- Za spotřebitele bude považován ten, kdo má slabší vyjednávací pozici (kdo je tedy hoden silnější ochrany, *metoda individuální posouzení a hodnocení*)
- Za spotřebitele bude považován ten, kdo uzavírá smlouvu pro svou osobní potřebu, potřebu rodiny či domácnosti, a nikoli s pracovním či podnikatelským záměrem. V tomto případě by byla osoba chráněna bez ohledu na individuální posouzení nutnosti ochrany. (*metoda rozlišující dle typu obchodu*)
- Spotřebiteli je garantována minimální ochrana státu jeho pobytu jen tehdy, pokud prodávající jednal aktivně ve státě jeho pobytu a na základě této činnosti došlo k uzavření smlouvy.
- Spotřebiteli je garantována minimální ochrana státu jeho pobytu také tehdy, pokud vystupuje mimo stát svého obvyklého pobytu jako člen homogenní skupiny a jako takový uzavře smlouvu s místními prodávajícími. V tomto případě by se aplikovalo např. německé právo na obchody uzavřené německými turisty při okružní cestě Egyptem, pokud hromadně a dle programu zájezdu navštívili prodejnu parfémů, koberců... (desert rose, bakšiš...).

ŘÚ zvolila druhé a třetí řešení.

Oba pojmy měly být definovány autonomně, tedy nezávisle na národních definicích, aby se předešlo vzájemným definičním konfliktům. Možno použít i literaturu a judikaturu k Bruselskému nařízení (úmluvě), ale musíme zde zohlednit drobné odlišnosti obou definic.

Prameny spotřebitelského práva: autonomní definice v ŘÚ, Bruselském nařízení a na případ, kdy se tyto normy neaplikují, pak národní definice spotřebitelské smlouvy).

Pojem mezinárodní spotřebitelské smlouvy dle ŘÚ

Dá se říci, že neexistuje jednotný pojem mezinárodní spotřebitelské smlouvy. Jednotlivé státy a dokonce i smlouvy uzavřené mezi státy Společenství definují pojem spotřebitelské smlouvy odlišně.

Aby spotřebiteli byl zajištěn minimální standart ochrany práva jeho obvyklého pobytu (minimálně standart zavedený směrnicemi ES, popřípadě národní standart, je-li vyšší než evropský), musí jím uzavřená smlouva splňovat požadavky kladené na spotřebitelskou smlouvu dle čl. 5 ŘÚ:

1. Typ smlouvy
2. Účel, za nímž byla smlouva uzavřena
3. Způsob uzavření této smlouvy (čl. 5 odst. 2 ŘÚ)

Pokud některý z těchto požadavků není naplněn, nejedná se o smlouvu ve smyslu čl. 5. Právo rozhodné by se pak muselo určit v souladu s čl. 3 a 4 ŘÚ.

Ad. 1) Typ smlouvy

Smlouvy, jejichž předmětem je **dobání zboží nebo poskytnutí služeb** – tedy obchody, které jsou vyloučeny z aplikace VÚ. Kupní smlouvy, smlouvy, na jejichž základě se poskytují služby – s výjimkou smluv pracovních, smlouva o dílo, příkazní smlouva, zprostředkování obchodu, smlouva o poskytnutí spotřebitelského úvěru, poskytnutí vyučování na dálku, cestovní smlouva, „paušální“ cesty – doprava a ubytování v jedné ceně).

Výslovně **vyloučené** jsou:

- Převážné smlouvy
- Smlouvy o poskytování služeb, pokud mají být služby poskytnuty výlučně v zemi odlišné od země obvyklého bydliště spotřebitele
- Pracovní smlouvy (i když je to jistý typ smlouvy o poskytování služeb)
- Smlouvy o koupi nemovitostí a smlouvy o získání časově omezených užívacích práv k nemovitostem (vyloučené dle německé úpravy, která zabsolutizovala národní úpravu týkající se timesharing – viz norma a příklad), úprava v ČR.

Pro tyto vyňaté smlouvy, stejně jako smlouvy, jejichž předmětem je pouze pronájem, bez dalších služeb, se právo rozhodné určí dle čl. 3 a 4. V první řadě tedy právo stranami zvolené, jinak právo nejužšího spojení. Použití norem takto určeného práva může být odmítnuto pouze za předpokladu, že je toto použití zjevně neslučitelné s veřejným pořádkem země, v níž má soud sídlo (čl. 16 ŘÚ) – Nebo podle čl. 7 ŘÚ (imperativní ustanovení práva země, s níž věcné okolnosti úzce souvisí, mají-li být tato ustanovení použita bez ohledu na aplikovatelné právo.

Otázka: Co aplikace § 34 ZMPS? Můžu se na něj odvolat? Stanovuje něco jiného? (zjevný rozpor x odporuje-li použití).

Ad. 2) Účel smlouvy

O spotřebitelskou smlouvu se jedná jen tehdy, nebyla-li uzavřena s obchodní či profesní motivací. Smlouva tedy musí sloužit osobním či rodinným účelům.

Jestliže byla smlouva uzavřena **částečně** v rámci profesní či obchodní činnosti a částečně mimo tento rámec, je potřeba posoudit, která z obou motivací převažuje. Pod čl. 5 ŘÚ by spadala jen tehdy, pokud by byla uzavřena převážně bez profesní motivace. Vždy je potřeba zohlednit, zda druhá strana věděla či měla vědět o tom, že se smlouva uzavírá pro osobní či rodinné účely.

Pokud např. německý provozovatel galerie objedná obraz u svého anglického partnera, s nímž běžně obchoduje, ale v tomto případě nehodlá obraz jako obvykle prodat, ale věnovat své dceři jako svatební dar, nemůžeme od prodávajícího rozumně očekávat, že vytuší rozdíl a bude kupujícího v tomto případě považovat za spotřebitele. Museli bychom tedy chránit dobrou víru prodávajícího a na tuto kupní smlouvu aplikovat VÚ.

Jestliže tedy osobní účel koupě nevyplývá přímo z okolností případu, pokud např. podnikatel výjimečně kupuje zboží nikoli pro obchodní, ale pro osobní účely, nejedná se o spotřebitelskou smlouvu, neboť druhá smluvní strana nemohla předpokládat osobní účel koupě. Podnikatel sledující výjimečně osobní účel smlouvy by tuto okolnost musel sám poukázat.

Druhá smluvní strana však vždy musí jednat jako podnikatel, neboť na smlouvy mezi spotřebiteli se úprava v ŘÚ nevztahuje. Nebylo by ji možné aplikovat ani tehdy, pokud by spotřebitel prodával věc ze svého osobního vlastnictví a kupujícím by byla osoba sledující podnikatelský účel. (např. prodej letadla, postele do hotelu).

ŘÚ se aplikuje jak v případech, kdy je zboží kupováno na splátky, tak i v případech, kdy je placeno hotově. Nevztahuje se ovšem na koupi směnek, šeků a jiných cenných papírů (vyloučeno zcela u její aplikace).

Ad. 3) Způsob uzavření smlouvy

Minimální standart ochrany spotřebitele je zajištěn jen tehdy, pokud byla smlouva uzavřena za splnění následujících podmínek:

1. uzavření smlouvy v této zemi předcházela nabídka určená výslovně spotřebiteli nebo reklama a spotřebitel v této zemi uskutečnil všechny nezbytné úkony směřující k uzavření smlouvy.

Pojem „všechny nezbytné kroky“ zahrnuje všechny písemné projevy či jiné projevy vůle, které reagují na nabídku a směřují k uzavření smlouvy. Pojem byl zvolen zcela záměrně, aby se tak v předešlo klasickému problému s určením místa uzavření smlouvy – především tehdy, je-li smlouva uzavírána na dálku. V těchto situacích byl tedy prodávající ten aktivní, který podněcuje kupujícího ke koupi zboží. Proávající musí podniknout jisté kroky: reklama v tisku, rozhlas, televizi, divadle, katalogy, letáky rozdáváné osobami, využití služeb obchodního zástupce, zprostředkovatele).

Problém reklamy: musí přímo cílit na spotřebitele v jiném státě, nebo postačuje i nepřímý dopad? A co situace, kdy náhodou narazím na reklamu na internetu, jen tím, že otevřu určitou stránku? Jak moc konkrétní musí být reklama a musí tu být vztah příčinné souvislosti mezi reklamou a uzavřením smlouvy? - Kdo využívá prostředky moderní komunikace a reklamuje na internetu, těží z toho, že je jeho reklama celosvětově přístupná a musí za to tedy i nést následky: I bez vztahu příčinné souvislosti by osoba v postavení spotřebitele měla mít zachovaný standart ochrany dle čl. 5 ŘÚ. Stačilo by, aby ve státě obvyklého sídla spotřebitele byla reklama dostupná.

Příklad: Frankfurter Zeitung zasílají prospekty a nabídky spotřebitelům v Rakousku a vybízí je k objednání si předplatného. Pokud spotřebitel v Rakousku vyplní přiložený formulář a objedná si tak předplatné Frankfurter Zeitung, jsou naplněny podmínky tohoto ustanovení).

2. druhá strana nebo její zmocněnec obdrželi objednávku od spotřebitele v této zemi.

Částečně se tento bod kryje s bodem č. 1, ale nikoli zcela. Je širším: jednak by se vztahoval na případy, kdy by prodávající reklamoval zboží ve státě obvyklého bydliště spotřebitele, ale spotřebitel se rozhodl k jeho objednání v zahraničí (např. na studijním pobytu, dovolené) a tedy učinil všechny potřebné kroky v zahraničí. Jednak se vztahuje i na situaci, kdy prodávající nepropagoval zboží v zemi obvyklého pobytu spotřebitele ve smyslu bodu č. 1, ale má zde svého zástupce, který obdržel od spotřebitele objednávku zboží. Zmocněncem, či zástupcem by měla být každá osob jednající jménem prodávajícího.

Příklad: Zástupce společnosti prodávající cizojazyčné encyklopedické slovníky vydávané v zahraničí vyhledává a navštěvuje potenciální kupující ve státě obvyklého pobytu spotřebitele. Ten však objednávku odešle ze zahraničí do země svého obvyklého pobytu. Ale: pokud by ze zahraničí odeslal objednávku přímo do sídla společnosti v zahraničí, nejednalo by se mezinárodní spotřebitelskou smlouvu dle ŘÚ. Nicméně: Bruselské nařízení by se aplikovat mohlo (čl. 15 odst. 1 písm. c).

3. smlouva je smlouvou o koupi zboží a spotřebitel cestoval z této země do jiné země, kde učinil svou objednávku, jestliže byla tato cesta organizována prodávajícím se záměrem podnitit spotřebitele ke koupi.

Jen koupě zboží a to na nákupních výletech! Požadavek, aby byla cesta organizována prodávajícím je potřeba vykládat extenzivně – stačí tedy, aby uzavřel smlouvu s přepravní společností, nebo se jinak na zorganizování tohoto výletu podílel.

Příklad: Prodávající se sídlem v Nizozemí organizuje společně autobusovou společností tzv. kávové dýchánky v Nizozemí. Bude-li své nabídky propagovat např. v Německu, bude německý spotřebitel chráněn touto červenokarkulkovskou klausulí.

Jedná se o alternativy! Všem těmto podmínkám je společné, že prodávající byl aktivně činný ve státě obvyklého bydliště spotřebitele a uzavření smlouvy bylo reakcí spotřebitele na tyto propagační aktivity prodávajícího. Proto se říká, že se čl. 5 ŘÚ vztahuje na tzv. pasivního spotřebitele. Aktivním spotřebitelem by byl takový, který sám podniká aktivity, výjezdy do zahraničí a bez toho, aby byl přímo ovlivněn reklamou vyhledává prodávajícího. Aktivní spotřebitel není chráněn ŘÚ, ale protože směrnice o ochraně spotřebitele toto rozlišení nepoužily, budou chránit jak aktivního tak i pasivního spotřebitele.

Důvod tohoto stavu: Proávající je v silnějším hospodářském postavení, je často činný v několika státech (reklama, nabídka, internetová reklama, obchodní zástupce, pozvání na nákupní výlety...). Proto se nedá říci, že by použití práva obvyklého bydliště spotřebitele bylo pro něj nespravedlivé. Kromě toho se toto právo v souladu s čl. 5 ŘÚ použije jen v přesně vymezených případech. Naopak pokud se lev nepohybuje v ohradě oveček, ale ovečka se sama odváží do lvího teritoria, budou platit pravidla lva a ovečka nemůže očekávat, že ji někdo bude chránit.

Jsou-li zmíněné body splněny, je spotřebiteli zachován jeho národní standart ochrany – bez ohledu na to, zda došlo k volby práva či nikoli.(čl. 5 odst. 4). Odstavec 4 a následující jsou celkem jasné. Snad jen: jestliže si spotřebitel objedná službu zcela mimo stát svého obvyklého pobytu, může jen stěží očekávat, že bude chráněn právem ES. Takové smlouvy vykazují mnohem užší spojení se státem sídla prodávajícího, a proto se bude bez dalšího aplikovat jeho právo.

Paušální cesty: odstavec 5 se vztahuje jen na takové smlouvy o poskytnutí dopravy a ubytování, které byly uzavřeny za zmíněných podmínek (čl. 5 odst. 2 bod 1-3). Musí se tedy jednat o spotřebitelskou smlouvu uzavřenou předepsaným způsobem.

Příklad nádražácké dovolené - Součástí organizování cesty ve smyslu tohoto ustanovení by mělo být ubytování, které je poskytováno odděleně od samotné cesty, jinak se čl. 5 neaplikuje.

Volba práva:

Strany si mohou zvolit právo pro smlouvu rozhodné, a to jakékoli. Ale: je tu omezení z důvodu nutnosti ochrany spotřebitele: nesmí být zbaven ochrany, kterou mu poskytují imperativní ustanovení práva země, v níž má své obvyklé bydliště. To znamená: zvolené právo se aplikuje jako takové i s jeho imperativními normami a jen imperativní ustanovení práva sídla spotřebitele, která byla vydána na jeho ochranu, mohou být za určitých podmínek brána v potaz.

a) nejedná se zde o aplikaci výhrady veřejného pořádku jako takové, ale o tzv. ***favor consumationis***. Rozhodné bude vždy to právo, které zajišťuje spotřebiteli výhodnější postavení.

Výhrada veřejného pořádku umožňuje odmítnout účinky použití cizích norem, pokud by se přičily zásadám, na nichž je nutno bez výhrady trvat (pasivní veřejný pořádek). Podstatou čl. 5 odst. 2 je výběr výhodnějšího práva – tedy účinky druhého práva se nepřičí základním zásadám právního státu, na nichž je nutno bez výhrady trvat. Spíše se jedná o aktivní veřejný pořádek, ale taky ne, neboť k aplikaci tohoto přístupu dochází až ve fázi posuzování účinků norem???

Jak ale určím tato imperativní ustanovení????

b) Vždy se budou aplikovat ustanovení toho právního řádu, jehož použití je pro spotřebitele výhodnější. Občas to může být problém určit: především proto, že výhody na jedné straně jsou často vyváženy nevýhodami v jiné oblasti.

Platí:

- Za výhodnější se považuje ten právní řád, který v případě soudních sporů rozhoduje v konkrétních případech ve prospěch spotřebitele.
- Teorie „Jak – tak“, nebo taky rozinková teorie: Spotřebitel se může vždy odvolat na právo svého obvyklého pobytu, i když jsou některé otázky upraveny zvoleným právem (právem nejužšího spojení) výhodněji. Jde tedy o tzv. „pro spotřebitele co nejvýhodnější přístup (more favorable rule-approach“ a nikoli pouze o „lepší přístup (better law-approach)“.

c) Čl. 5 odst. 2 zajišťuje spotřebiteli pouze aplikaci kogentních norem vydaných za účelem jeho ochrany. Tedy nikoli všech kogentních norem práva státu obvyklého bydliště spotřebitele, ale jen jejich skupiny. Otázkou je, zda se bude jednat o obecné normy aplikovatelné bez ohledu na mezinárodní prvek, nebo jen ty, vydané k regulaci mezinárodních spotřebitelských vztahů (pokud vůbec vydány byly). Jedná se tu o systematický výklad slovíčka „pokud“: *nesmí být zbaven ochrany (obecně použitelných spotřebitelských) imperativních norem pokud kontrahoval předepsaným způsobem (i za situace, že kontrahoval mezinárodně)* nebo *nesmí být zbaven ochrany imperativních norem, která je mu poskytnuta pro případ, že (pokud) kontrahoval předepsaným způsobem (tedy speciálních norem použitelných jen pro mezinárodní spotřebitelské vztahy – jen pro tento případ).*

Obecné imperativní normy by se daly zohlednit jen prostřednictvím aktivního a pasivního veřejného pořádku (čl. 7 a čl. 16 ŘÚ).

Příklad: Dle zvoleného práva má každý kupující (spotřebitel i nespoteřitel) povinnost oznámit vady během určité lhůty, jinak dojde ke ztrátě jeho nároků z odpovědnosti za vady. Toto ustanovení není vydáno přímo na ochranu spotřebitele (ale i jiných osob), a proto by mohlo dojít k jeho neaplikaci jen za pomoci výhrady veřejného pořádku – pokud by se jeho účinky přičily zásadám, na nichž je nutno bez výhrady trvat.

Nezvolí-li strany právo:

Rozhodné bude právo obvyklého bydliště spotřebitele – je-li domicilován (usídlen) v EU pak i evropský standart, je-li mimo – pak toto právo. Jeho účinky možno korigovat pomocí výhrady veřejného pořádku. Zákodárce vyšel z předpokladu, že spotřebitel zná své právo nejlépe a je tedy i s největší pravděpodobností schopno jej ochránit. Není-li tomu tak, může spotřebitel max. zažalovat v druhém ze států a doufat buď v to, že soud použije právo sídla strany poskytující charakter. plnění (EU standart) nebo v použití výhrady veřejného pořádku.

Příklad: Objedná-li si rumunský spotřebitel zboží od německé firmy, měl by zažalovat v Rumunsku a navrhnout zde použití práva sídla strany poskytující charakter. plnění (EU standart). Pokud totiž zažaluje v Německu, budou soud na základě čl. 5 odst. 3 ŘÚ aplikovat právo státu obvyklého pobytu spotřebitele (Rumunské), které nemusí obsahovat možnost odstoupit bez negativních následků od smlouvy...

Forma smlouvy: čl. 9 ŘÚ.

Dle ZMPS: Stejným právem jako účinky úkonu

- zvolené nebo
- dle rozumného uspořádání vztahu (právo strany poskytující charakter. plnění).
- Postačí však, bylo-li učiněno za dost požadavků místa uzavření smlouvy.

To pro mezinárodní spotřebitelské smlouvy (čl. 5 odst. 2) neplatí. Tady je možné použít pouze právo místa obvyklého bydliště spotřebitele.

Směrnice o ochraně spotřebitele:

Práva spotřebitele nejsou řešena jen na úrovni kolizního práva, ale i přímo úpravou ve směrnicích. Jejich cílem je zajistit určitý standart ochrany spotřebitele v rámci celého Společenství. Předmětem harmonizace je jen jistý minimální standart – směrnice tak žádnému státu nezakazují přijmout přísnější národní úpravu. Příkladem tzv. „Klausule o minimální ochraně“ je článek 8 Směrnice Rady 93/13/EHS: „Členské státy mohou přijmout nebo ponechat v platnosti přísnější ustanovení slučitelná se Smlouvou v oblasti působnosti této směrnice, aby zajistily nejvyšší stupeň ochrany spotřebitele“. Proto se odlišuje standart ochrany spotřebitele stát od státu – nutnost unifikovaných kolizních norem.

Ačkoli směrnice obsahují v první řadě především hmotněprávní úpravu vztahů, objevují se v některých směrnicích i normy, které mají za úkol zajistit spotřebiteli unijní standart ochrany jeho práv i tehdy, pokud se aplikuje mimoevropské právo - i úpravu pro mezinárodní spotřebitelské smlouvy, tzv. *Drittstaatenklausel*. Např. čl. 6 odst. 2 Směrnice Rady 93/13/EHS: „Členské státy přijmou nezbytná opatření pro zajištění toho, aby spotřebitel neztratil ochranu, kterou mu poskytuje tato směrnice, proto, že si zvolil právní předpisy třetí země jako právní předpisy vztahující se na smlouvu, jestliže smlouva úzce souvisí s územím členských států“.

K zohlednění ochrany spotřebitele v případě mezinárodních spotřebitelských smluv (neevropských) existují 3 přístupy:

- žádné zohlednění,
- *Drittstaatenklausel* pro případ, že strany zvolili mimoevropské právo,
- *Drittstaatenklausel* pro všechny případy aplikace mimoevropského práva.

Starší směrnice se této problematice nevěnovaly vůbec. Většina později vydaných směrnic zvolila druhý přístup, jen směrnice regulující timesharing vyzývá členské státy, aby chránili svou vnitrostátní úpravou spotřebitele také v případech, kdy se bez ohledu na volbu práva aplikuje právo neevropského státu.

Otázkou je, jaký je vztah těchto *Drittstaatenklausel* a čl. 5 ŘÚ, který zajišťuje spotřebiteli národní standart ochrany jeho práv jen ve stanovených případech (způsobech kontraktace).

Vztah Směrnic ES a ustanovení Římské úmluvy je řešeno čl. 20 ŘÚ: Přednost práva Společenství „Touto úmluvou není dotčeno použití kolizních norem pro smluvní závazkové vztahy ve zvláštních oblastech,

kteře jsou nebo budou obsaženy v právních aktech orgánů Evropských společenství nebo ve vnitrostátních právních předpisech, které byly při provádění takových právních aktů harmonizovány“.

Proč upravuje jen kolizní normy? - je to úmluva o kolizních normách, nemá hmotněprávně upravovat vztahy.

Strukturální rozdíly obou ustanovení:

ŘÚ obsahuje kolizní normy mnohostranné, navazující na kterýkoli právní řád a nečinící rozdíl mezi tuzemským a zahraničním právem. Směrnice obsahují kolizní normy unilaterální, jednostranné, navazující pouze na jediné právo.

Směrnice mívá v první řadě k samotným členským státům. Pokud tyto přejali tzv. *Drittstaatenklausen* do svého vnitrostátního práva, stávají se na základě těchto klausulí normy vydané k provedení směrnice o ochraně spotřebitele (tedy vnitrostátní materiální normy) normami mezinárodně kogentními (tedy normami vynucujícími si svou aplikaci bez ohledu na konkrétní rozhodný právní řád). Normy vydané k provedení směrnice o ochraně spotřebitele by se aplikovaly vždy, pokud zvolil mimoevropské právo.

Problematiku mezinárodně kogentních norem reguluje zase ŘÚ v čl. 7. Ačkoli je spornou otázkou, jaké kogentní normy mělo toto ustanovení na mysli (zda normy fora či také normy třetího státu), aplikace mezinárodně kogentních norem fora se považuje za nezpochybnitelnou.

Konflikt *Drittstaatenklausen* a čl. 5 ŘÚ

Čl. 5 ŘÚ neobsahuje slepou kolizní normu, ale tzv. materializovanou kolizní normu – to znamená, že použití cizího práva je možné jen tehdy, pokud je jeho standart ochrany spotřebitele minimálně stejný jako v právu státu obvyklého bydliště spotřebitele (ES). Naproti tomu ustanovení ve směrnici takové zvažování neumožňuje. Jejich standart ochrany spotřebitele se použije, aniž by se zohledňoval standart ochrany poskytnutý zvoleným právem – a to i kdyby byl v konkrétním případě vyšší.

Problém: provedení směrnice v konkrétních právních řádech členských států. Směrnice je závazná jen ohledně svého cíle. Volby metody a prostředků jejího provedení je autonomní záležitostí členského státu. Srov. Německé provedení a české provedení. V právním řádu ČR tato ustanovení nenalezena.

Není-li toto ustanovení promítnuto do národního právního řádu:

1. aplikuje se čl. 5 ŘÚ – jsou-li splněny podmínky jeho aplikace (způsoby uzavření smlouvy). Nejsou-li, bude rozhodným právem právo prodávajícího a jeho účinky bude možno korigovat jen pomocí výhrady veřejného pořádku.
2. Je tu možnost dovolat se **odpovědnosti státu za nesprávné provedení směrnice? Doplňit!!!**

Další rozdíly čl. 5 ŘÚ a tzv. *Drittstaatenklausen*

ŘÚ chrání pouze pasivního spotřebitele. Ustanovení ve směrnici chrání jakéhokoli spotřebitele.

„Členské státy přijmou nezbytná opatření pro zajištění toho, aby spotřebitel neztratil ochranu, kterou mu poskytuje tato směrnice, proto, že si zvolil právní předpisy třetí země jako právní předpisy vztahující se na smlouvu, jestliže smlouva úzce souvisí s územím členských států“.

Vychází z předpokladu uskutečněné volby práva. Nebylo-li právo zvoleno, bude zajištěn minimální standart ochrany jen na základě čl. 5 dost. 4 ŘÚ a to při splnění podmínek způsobu uzavření smlouvy. Nejsou-li, bude rozhodným právem právo prodávajícího a jeho účinky bude možno korigovat jen pomocí výhrady veřejného pořádku.

Možná připomenout promítnutí této klausule v německém právu, § 29a EGBGB, především pojem „úzké spojení s územím členských států“ (byla-li smlouva uzavřena na základě veřejné nabídky, reklamy, nebo podobné obchodnické činnosti, která se uskutečnila na území některého státu EU nebo EHS, a spotřebitel měl v okamžiku projevu vůle směřujícího k uzavření smlouvy obvyklý pobyt na území na území některého státu EU nebo EHS. Zajímavé je, že se nemusí jednat o stejný stát, stačí zde jednání obou subjektů v rámci ES nebo EHS.

Bruselské nařízení:

Přehled pravomocí v Bruselu:

Oddíl 4

Příslušnost ve věcech spotřebitelských smluv

Článek 15

1. Ve věcech týkajících se smlouvy uzavřené spotřebitelem pro účel, který se netýká jeho profesionální nebo podnikatelské činnosti, se příslušnost určuje podle tohoto oddílu, aniž jsou dotčeny články 4 a čl. 5 bod 5),

a) jedná-li se o koupi movitých věcí na splátky;

b) jedná-li se o půjčku návratnou ve splátkách nebo o jiný úvěrový obchod určený k financování koupě takových movitých věcí nebo

c) ve všech ostatních případech, kdy byla smlouva uzavřena s osobou, která provozuje profesionální nebo podnikatelské činnosti v členském státě, na jehož území má spotřebitel bydliště, nebo pokud se jakýmkoli způsobem taková činnost na tomto členském státě nebo na několika členských státech včetně tohoto členského státu zaměřuje, a smlouva spadá do rozsahu těchto činností.

2. **Nemá-li smluvní partner spotřebitele bydliště na území některého členského státu, avšak v některém členském státě má pobočku, zastoupení nebo jinou provozovnu, je s ním při sporech vyplývajících z jejich provozu jednáno tak, jako by měl bydliště na území tohoto státu.**

3. Tento oddíl se **nevztahuje na přepravní smlouvy**, kromě případu, kdy smlouva poskytuje kombinaci dopravy a ubytování zahrnutou v ceně.

Odvolat se na čl. 2-7 nařízení (obecná pravomoc, alternativa I, alternativa II.) není možné, ledaže by zde byla výslovně stanovena výjimka – jako např. v případě pobočky čl. 5 odst. 5 a čl. 4 – nemá-li žalovaný domicil na území členského státu).

ESD vykládá čl. 15 restriktivně.

Rozsah působnosti nařízení:

1. Žalovaný musí mít domicil na území členského státu (vyplývá z odkazu na čl. 4). Nemá-li, uplatňují se pro určení příslušného soudu národní procesní normy.
2. Rozšířený rozsah působnosti v případě žaloby proti prodávajícímu (čl. 15 odst. 2 nařízení): prodávající nemá na území smluvních států domicil, ale má zde svou **pobočku, zastoupení nebo jinou složku**. Potom s ním v případě sporů vzniklých z činnosti těchto složek zacházeno, jako by měl na území smluvních států domicil. Bylo by pak možno žalovat tuto složku na všech (pro spotřebitelské spory) v úvahu přicházejících místech. Na druhé straně by se tato složka mohla odvolat na ochranná ustanovení nařízení a nemohly by tedy být žalována jinde, než bylo výslovně určeno (např. v místě plnění, **forum delicti commissi**).

Příklad: Ruská společnost má pobočku ve Frankfurtu a provozuje jejím prostřednictvím své obchody. Základem pro určení soudní příslušnosti bude nařízení, nikoli národní právo.

Toto rozšíření působnosti platí jen pro žaloby proti prodávajícímu, nikoli v případě žalob proti spotřebiteli.

3. Není jisté, zda se Čl. 15 se uplatňuje také tehdy, pokud prodávající použil **zprostředkovatele**, který sice nebyl ani hospodářsky, ani osobně přímo spojen se společností prodávajícího, ale přesto vzbuzoval dojem spolupráce s takovým, mimo Společenství sídlícím partnerem. U zástupce by problém nebyl (osoba jednající jménem prodávajícího). Rozhodující by pravděpodobně měl být objektivní pohled spotřebitele – jak na něj zastoupení působilo a zda v něm vyvolalo pocit propojení obou jednotek. Zda je pobočka právně nezávislá není podstatné, rozhodující je smluvní propojení obou.

Spotřebitelská smlouva:

Pojem spotřebitelské smlouvy je v rámci Bruselského nařízení definován autonomně, tedy odlišně od definice pojaté do ŘÚ. Pojmy použité v čl. 15 an. je potřeba vykládat ve smyslu evropského práva, bez ohledu na jejich národní (lex fori nebo lex causae) definice.

V čl. 15 odst. 1 nařízení je jasně (na rozdíl od ŘÚ) stanoveno, že se musí jednat o smlouvu uzavřenou za soukromým účelem (nikoli obchodní či profesní). Sleduje-li smlouva současně soukromé i obchodní účely, bude za spotřebitelskou považována jen tehdy, pokud soukromý účel převažuje.

Privilegován by měl být jen konečný spotřebitel, který uzavřel jeden za tří vyjmenovaných typů smluv, a stane se posléze osobně stranou sporu. To samé by platilo i pro dědice či pro věřitele, na které přešla pohledávka. Pokud by však cesionář (jako právní nástupce spotřebitele) hodlal využít nabytých práv pro své obchodní či profesní účely, nemohl by se již odvolat na čl. 15 nařízení.

Čl. 15 an. se neuplatní pro hromadné žaloby spolků na ochranu spotřebitele – spolek totiž není konečným spotřebitelem. Jiná by byla situace, pokud by nežalovat přímo tento spolek, ale spotřebitel a spolek jej v tomto sporu jen právně zastupoval.

Pod čl. 15 spadá i nesamostatná profesní činnost (koupě oblečení pracovníkem, které se nosí v práci, koupě uniformy apod.), nikoli však již koupě tohoto oblečení samotným zaměstnavatelem. Kupuje-li zboží podnikatel, musíme rozlišit, pro jaké účely bylo toto zboží koupeno – zda pro osobní nebo obchodní účely. Např. pokud si jako právník koupím počítač. Vnitřní postoj kupujícího není podstatný, rozhodující jsou objektivně poznatelné okolnosti uzavření smlouvy.

Pojem: „otázky týkající se smlouvy“ je ESD vykládán široce. Pod čl. 15 nařízení tak spadají všechny žaloby souvisejí s uzavřenou spotřebitelskou smlouvou, deliktů i mimosmluvní nároky, které se smlouvou úzce souvisejí a které slouží ochraně spotřebitele. Bylo by nesmyslné a jdoucí proti smyslu ochrany spotřebitele, pokud by se spadaly jen některé nároky. Z české verze toto pojetí jasně plyne, ale např. německá verze používá formulaci: „Bildet ein Vertrag oder Ansprüche aus einem Vertrag Gegenstand des Verfahrens...“.

Konkrétní typy smluv:

a) koupě movitých věcí na splátky:

rozsah tohoto pojmu podléhá autonomní definici. Vztahuje se na movité věci – rozhodující je zde okamžik koupě (uzavření kupní smlouvy) zboží. Bude-li posléze zabudována do stavby a stane-li se její nedílnou součástí, nevadí. Kvalifikaci movitosti a nemovitosti ve smyslu práva Společenství, tedy: např. i počítačový software, koupě počítačových programů.

Koupě na splátky: stačí rozdělení celkové částky do dvou dílčích splátek, zaplacení zálohy však není pro aplikaci čl. 15 dostačující. Dle některých názorů: Pokud by se sice splácelo v několika splátkách, ale před tím, než má prodávající řádně plnit, nejednalo by se smlouvu ve smyslu čl. 15. Kupující je hoden ochrany jen tehdy, pokud zboží dostane a až pak za něj má zaplatit??? Proč??

b) půjčka či úvěr určený k financování koupě zboží:

Jedná se o smlouvy, kdy za zboží neplatí přímo spotřebitel, ale od něj odlišná třetí osoba, a spotřebitel se zavázal k splácení této půjčky nebo úvěru. Podstatná je zde účelová vázanost půjčky na financování koupě movité věci. Není-li půjčka přímo účelově vázána, nebo je-li určena k financování služeb, nespadá smlouva o půjčce pod toto ustanovení.

U bodu b) není podstatné placení částky ve splátkách, může být vrácena i jednorázově.

c) další spotřebitelské smlouvy:

Čl. 15 nařízení odkazuje v úvodu na čl. 4 s tím, že tento článek není na své aplikaci jakkoli dotčen. Žalovaná osoba by tedy měla mít domicil na území členského státu, kde ji hodlám žalovat, jinak nelze použít ustanovení Bruselského nařízení a musela by se příslušnost soudů tohoto státu určit dle jeho národních norem. Předpokládá se zde tedy dostatečně úzký vztah k území dotčeného členského státu. Pro aplikaci tohoto bodu jsou podstatné:

- Obchodní nebo profesní činnost ve státě domicilu spotřebitele **nebo**:

Smlouvy uzavřené mezi spotřebiteli sem nespadají.

- Obchodní nebo profesní činnost směřující do státu domicilu spotřebitele:

Tímto bodem měla být ošetřena problematika elektronického obchodování, kdy ke koupi dojde jen kliknutím na příslušných stránkách, které se v podstatě nedá lokalizovat. Místo uzavření smlouvy tak ztrácí na významu. Co na

internetu znamená „profesní činnost směřující do státu domicilu spotřebitele“ je otázkou. Mělo by stačit, pokud je možné objednat zboží bez omezení – např. poukaz o tom, že zboží bude zasláno jen do určitých států. www.ebay.de

Samotné směřování obchodní či profesní činnosti do státu, kde je spotřebitel domicilován nestačí, ale v rámci této činnosti musí dojít k uzavření smlouvy.

Aby se jednalo o smlouvu uzavřenou v rámci této činnosti: Samotná přístupnost internetových stránek nestačí – musí také vyzívat k uzavření smlouvy a dále musí dojít k uzavření smlouvy na dálku – ať už jakýmkoli prostředky.

Použití jazyk a měna, v níž se zboží platí, jsou bez významu.

- Uzavřená smlouva musí spadat do rozsahu zde provozovaných obchodních či profesních aktivit:

Spadá sem i situace, kdy dostanete osobně adresovanou „nabídku“, dopis označený „vyhráli jste...“, musíte si jen objednat určité zboží. Cílené použití zástupce, zprostředkovatele, pokud sama společnost autonomně rozhoduje o tom, zda zprostředkovanou smlouvu uzavře či nikoli.

- Nepodstatné je místo uzavření smlouvy (přijetí nabídky či odeslání akceptace).

Pod čl. 15 odst. 1 písm. c) spadají také úvěry, jimiž má být financována koupě nemovitosti za soukromým účelem, stejně jako úvěry týkající se koupě pozemků, či převody práv k cenným papírům, průmyslových práv. **Schází zde totiž omezení na movité věci či dodání služeb, které bylo obsaženo v čl. 13 Bruselské (Luganské úmluvy).** V nařízení stojí: „ve všech ostatních případech).

Další omezení v Bruselské úmluvě: nestačilo „směřování“ do státu, ale „vztah“ k tomuto státu, a pokud nakupoval spotřebitel zboží mimo stát svého obvyklého pobytu (domicilu), nebyl chráněn. Musela mu být učiněna výslovná nabídka, a nikoli pouze výzva k podávání nabídek.

Vyloučení dopadu nařízení na přepravní smlouvy: výjimkou je poskytnutí paušální cesty. (v Bruselské úmluvě přímo zahrnutý nebyly).

Článek 16

1. Spotřebitel může podat žalobu proti smluvnímu partnerovi buď u soudů členského státu, na jehož území má tento smluvní partner bydliště, nebo u soudu místa, kde má bydliště spotřebitel.
2. Smluvní partner může podat žalobu proti spotřebiteli pouze u soudů členského státu, na jehož území má spotřebitel bydliště.
3. Tímto článkem není dotčeno právo podat vzájemnou žalobu u soudu, u něhož byla podle tohoto oddílu podána původní žaloba.

Odst. 1:

Má-li spotřebitel domicil na území Společenství, může podat žalobu v místě:

- kde má domicil prodávající nebo
- v místě svého domicilu,
- v místě, kde má druhá smluvní strana pobočku

Nemá-li spotřebitel domicil na území Společenství, může žalovat v místě, kde má domicil jeho smluvní partner. Nemá-li ani spotřebitel, ani jeho smluvní partner domicil na území Společenství, řídí se příslušnost dle národních norem.

Žaluje-li spotřebitel současně více smluvních partnerů, kteří jsou domicilováni na různých místech (státech), nezakládá žaloba proti jednomu i příslušnost pro další žaloby. Nicméně je tato úvaha nepodstatná, neboť spotřebitel může žalovat všechny najednou v místě svého domicilu.

Právní nástupce spotřebitele, který vykonává nabytá práva v rámci své obchodní či profesní činnosti, nemůže těžit z výhod poskytovaných spotřebiteli.

Žalován může být jen v místě svého domicilu. Jiné možnosti (např. místo plnění) nám čl. 16 nařízení nenabízí.

Žaloba ve státě domicilu spotřebitele:

Pro určení místa, kde bude možno vznést žalobu proti spotřebiteli, je rozhodující domicil spotřebitele v okamžiku vznesení žaloby – tedy nikoli v okamžiku uzavření smlouvy. Okamžik uzavření smlouvy je rozhodný pro určení hmotného práva – pro použití kolizních norem ŘÚ.

Spotřebitel tak může svévolně přeložit své bydliště a ovlivnit tím i místo řešení budoucího sporu. Výjimkou: čl. 17 odst. 3 nařízení.

Výjimkou z výše uvedeného pravidla je použití čl. 15 odst. 1. písm. c) „ve všech ostatních případech, kdy byla smlouva uzavřena s osobou, která provozuje profesionální nebo podnikatelské činnosti v členském státě, na jehož území má spotřebitel bydliště, nebo pokud se jakýmkoli způsobem taková činnost na tento členský stát nebo na několik členských států včetně tohoto členského státu zaměřuje, a smlouva spadá do rozsahu těchto činností.“

Zde je rozhodující okamžik uzavření smlouvy. Pokud tedy posléze spotřebitel změní domicil nebo prodávající přestane vykonávat v původním státě obchodní a profesní činnost, budou i přesto příslušné soudy prvního státu????? Předpokladem pro tento postup však je, aby se nařízení jako takové vůbec aplikovalo. Jestliže tedy prodávající před vznesením žaloby zrušil svá sídla a pobočky na území Společenství a ukončil zde svou činnost, není již nadále možné postupovat podle nařízení a musela by být určena příslušnost dle národních norem.

Místní příslušnost:

Nařízení a priori určuje pouze mezinárodní pravomoc soudů, nikoli konkrétní místní příslušnost. Pokud by se nedala určit na základě vnitrostátních pravidel, platí nepasné pravidlo, dle něž budou příslušné soudy hlavního města.

Výjimkou: čl. 5 odst. 5 nařízení a čl. 16 odst. 3 (vzájemné žaloby).

Odst. 2:

Spotřebitel by měl být žalován především ve státě, kde má domicil. Pokud by měl spotřebitel náhodou „pobočku, či jiné bydliště“, mohl by být žalován i tady (hlavní pobyt v jiném státě). Odkaz čl. 15 odst. 1 na čl. 5 odst. 5 platí totiž i pro žaloby proti spotřebiteli.

Rozhodný je okamžik vznesení žaloby, tedy nikoli okamžik uzavření smlouvy.

Místní příslušnost řeší nařízení v čl. 5 odst. 5 a v čl. 16 odst. 3 (vzájemné žaloby), jinak nikoli.

Uznání a výkon rozhodnutí:

Soudce státu, kde je žádáno o uznání a výkon, zkoumá pouze, zda bylo učiněno zadost pravidlům o mezinárodní pravomoci, nikoli již, zda byla správně určena místní příslušnost. Špatné určení místní příslušnosti není důvodem pro odepření uznání a výkonu rozhodnutí.

Článek 17

Od ustanovení tohoto oddílu je možné se odchýlit pouze

1. dohodou uzavřenou po vzniku sporu,
2. dohodou umožňující spotřebiteli zahájit řízení u jiných soudů než těch, které jsou uvedeny v tomto oddíle, nebo
3. dohodou uzavřenou mezi spotřebitelem a jeho smluvním partnerem, kteří mají v době uzavření smlouvy bydliště nebo obvyklý pobyt v téže členském státě, jestliže tato dohoda zakládá příslušnost soudů tohoto členského státu, ledaže by taková dohoda nebyla podle práva tohoto členského státu přípustná.

Regulace možnosti prorogace omezena za účelem ochrany spotřebitele:

Odst. 1:

Chrání spotřebitele před prorogačními ujednáními, které by jej znevýhodňovaly – a to před vznikem sporu. Dojde-li k takovému ujednání po vzniku sporu, předpokládá se, že spotřebitel již dokáže s dostatečnou vážností posoudit svou volbu a její dopady. K ujednání tedy musí dojít po vzniku sporu! Prorogovat příslušnost soudů jiného státu je možné i tehdy, jedná-li se o čistě vnitrostátní vztah.

Odst. 2:

Ustanovení chránící a zvýhodňující spotřebitele. Umožňuje mu žalovat druhou smluvní stranu i na těch místech, k nimž neexistuje dostatečně úzký vztah ve smyslu čl. 16 odst. 1 nařízení. Taková ujednání jsou přípustná již před vznikem sporu.

Odst. 3:

Účelem tohoto ustanovení je ochrana smluvního partnera spotřebitele. Pravomoc soudů jednotlivých států se určuje dle domicilu spotřebitele v okamžiku vznesení žaloby (s výjimkou čl. 15 odst. 1. písm. c). Spotřebitel tak může libovolně přenést svůj domicil do jiného státu a ovlivnit tím i místo vedení budoucího sporu. Pro smluvního partnera je taková situace nepředvídatelná a jej znevýhodňující. Pro ujednání ve smyslu čl. 3 je rozhodující okamžik uzavření tohoto ujednání, kdy obě smluvní strany mají domicil na území stejného státu a prorokují příslušnost soudů tohoto státu. Stačí, pokud zde má jeden obvyklé bydliště a druhý pobočku. Pojem „bydliště“ by měl být vykládám dle lex fori prorogati. Prorogační ujednání musí být přípustné v souladu s právem státu, jehož pravomoc se proroguje.